

Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas

2000 m. birželio 3 d.

Nr. 109 (22)

Saturday supplement June 3, 2000

No. 109 (22)

„Poezijos dienos“ dalyviai š.m. gegužės 19 d. Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje, Čikagoje. Iš kairės sėdi: dr. Daiva Markelytė, Julija Švabaitė Gylinė, Nijolė Penikaitė; stovi: Marija Remienė, prof. Algis Zaboras, Violeta Drupaite, Nijolė Martinaitytė Nelson, Algirdas Titus Antanaitis.

Į Čikagą atkeliavo pavasaris

Tokiais žodžiais Poezijos vakarą, gegužės 19 d. vykusį Čikagoje, Jaunimo centro Čiurlionio galerijoje, užbaigė jo rengėja, JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė Marija Remienė. Pradžioje ji apgailestavo, kad nė vienas iš trijų poetų, kuriems buvo skirtas renginys, negalėjo dalyvauti: Kotryna Grigaitytė, gyvenanti New Yorke ir švenčianti 90 metų jubiliejų, neatvyko dėl garbaus amžiaus; Bronius Krivickas – poetas partizanas – žuvo pokariu ir jo kaulėliai ilsimi kažkur Lietuvoje; Juozas Erlickas negalėjo atvykti dėl kitų įsipareigojimų. Bet poezijos vakaras buvo labai šiltas, geranoriškų klausytojų buvo susirinkusi pilna galerija, ir iš tiesų pavasario dvelksmą mūsų širdys pajuto labai ryškiai. To viltingo įvykio kaltininkai buvo ne vien tik menininkai, kurių poezija buvo nagrinėjama ir skaitoma, bet ir jos interpretatoriai bei atlikėjai: apie K. Grigaitytę pasakojo Daiva Markelytė, Illinois universiteto dėstytoja, pernai doktoratą apgynusi lietuvių kalbos ir literatūros tema; prisiminimai apie poetą Bronių Krivicką dalijosi jo studijų dienų draugė Julija Švabaitė; Juozas Erlickas pristatė literatūros tyrinėtojas Algirdas Titus Antanaitis; poeziją skaitė Nijolė Martinaitytė, vakarą vedė Violeta Drupaite; dainavo solistė Nijolė Penikaitė, jai akompanavo prof. Algis Zaboras. Visas šis bendraminčių kolektyvas – autoriai, patikėjai ir klausytojai – sukūrė nepaprastą atmosferą, kuri nuskaidrino sielas ir, galima pasakyti, sukūrė naują kūrinių – meno, projekto, kaip dabar įprasta vadinti. Didelis nuopelnas ir organizatorės Marijos Remienės, su išmanymu parinkusios programą, atlikėjus, įdėjusios daug laiko, širdies ir darbo, telkiant patį kolektyvą.

Pirmoji apie Kotryną Grigaitytę kalbėjo dr. Daiva Markelytė. Ji sakė: „Kai šioje poezijos šventėje buvau prašoma pakalbėti apie Kotryną Grigaitytę, suabejojau. Šios poetės nepažinojau. Buvau ma-

čiusi jos fotografiją – elegantiškai pasirengusią, madingą skrybėlaitę, lyg anų laikų filmų aktorę. Argi tokia gražuolė galėtų rašyti gerus eilėraščius? Bet, paskaičiusi K. Grigaitytės poezijos, buvau maloniai nustebinta: jos stilius ir tematika dažnai modernūs (pvz., eilėraštis „Nerimas“). Prelegentė papasakojo apie K. Grigaitytės gyvenimą. Ji gimė 1910 m. netoli Vilkauskio. Mokėsi „Aušros“ gimnazijoje Kaune, studijavo Kauno universitete. Mėgstamiausi profesoriai buvo Vincas Mykolaitis Putinas ir Juozas Brazaitis. Kalbėtojos nuomone, abu turėjo daug įtakos jos kūrybiniam gyvenimui. Kurti Kotryna pradėjo nuo 1927 m. Rašė ne tik poeziją, bet ir prozą. II pasaulinio karo metu pasitraukė į Vakarų – pradžioje į Vokietiją, vėliau į JAV.

„Kaip ir Lietuvoje, išeivijoje jos kūryba buvo žinoma ir mėgstama, – sakė kalbėtoja. – Kai kuriems jos eilėraščiams – „Na, tai kas“ (jis vakaro metu N. Penikaitės buvo padainuotas) ir „Nenuženk nuo akmenų, o Marija“ mūsų kompiuteriai sukūrė melodijas. Viena mėgstamiausių K. Grigaitytės poetų dar iš jaunystės metų buvo Salomėja Nėris. Čia reikia paminėti, kad Nėries politiniai iškėlimai Grigaitytei buvo nesu- prantami. Jas rišo panaši tematika – žmogiškos meilės laikinumas (eil. „Laimė ši trumpuotė“). Kaip ir S. Nėries poezijoje, Grigaitytės eilėraščiuose jaučiamas vienišumas, atsiribojimas nuo realybės („Mergaitė lietuje“). Dar stipriau jos vienišumo jausmas pasireiškia eilėraštyje „Kučios“, kada moteris per šeimininką šventę pajunta ypatingą vienatvę. K. Grigaitytė liečia plačią moters išgyvenimų sritį. Kaip ir daugelio mūsų poezijoje, ir šios poetės kūryboje pasireiškia gamta („Paliko vasara“, „Prabėgusio, nebesugrąžinamo laiko nuojauta“).

Literatūros kritikė D. Markelytė džiaugėsi gavusi progą susipažinti su šia poete

ir išskyrė ypač jai artimą bruožą: „Kai K. Grigaitytė rašo apie romantiką ir Dievą, ji vengia sentimentalumo“ („Pas Tave grįžtu“). „Visa, visą džiaugsmą, Viešpatie, / Jau visą, išsiulpiu taip godžiai iš žalių dienų. / Neradau aš niekur laimės pil- nažiedes. / Šimtmečius pra- vertus, pas tave grįžtu“.

Po to prisiminimai apie mokslo draugą ir pabrolių savosios vestuvės pasidalyjo Julija Švabaitė Gylinė. Kadangi ji kalbėjoja savo prisiminimų pluoštelį pažadėjo pa- ruošti „Draugui“ atskirai, pa- teiksime tik jos kalbos pradžią: „Šioje, normalioje mūsų gyvenimo aplinkoje, bendraujant su savo vaikais ir vaikaičiais, ne kartą kilo klausimas, ar jie paaugutų, jei reiktų, savo gyvybę už Lie- tuvą, ir ar jie dabar pakanka- mai įvertina sovietų okupaci- jos aukas, kankinimus, iše- vimus, partizanines kovas, kai anuomet jauni vyrai ir kai kurios jaunos moterys, palikę savo tėvus, draugus, mokyk- los suolą, išėjo į miškus, nežinodami ir nenujausdami, kad nelygioje kovoje žus, kad jų lavonai bus išniekinti ir numesti miestų aikštėse, o likusieji gyvi bus kankinami kalėjimuose arba išvežti į tolimą Sibiro tremtį“. Julija Švabaitė parodė B. Krivicką, kaip apsisprendusį, idealistą kovotoją už tėvynės laisvę. Jis išėjo į mišką, vykdydamas dar nepriklausomos Lietuvos lai- kais duotą pažadą, nors prof. Mykolaitis Putinas po B. Kri- vicko diplominio darbo apie Joną Aleksandriškį-Aistį pa- žadėjo jam profesoriaus vietą Vilniaus universitete. „Rei- kia kovoti, ginti tėvynę iki paskutiniųjų“ – kalbėjo Bro- nius ir jau 1944 m. abu su studijų draugu Mamertu In- driliūnu buvo nusprendę, jei- gu reikės, eiti miškan.

Šią liudną gaidą pakeitė literatūros kritikas A. T. An- tanaitis, pristatęs Juozo Er- licko kūrybą, kuri persmelkta ironijos, kartais peraugancios ir sarkazma. Tai poetas, dra- maturgas ir prozininkas, gi- męs 1953 m., anot akad. V. Kubiliaus, plačios skalės hu-

Ryškiausias partizaninės kovos poetas

Julija Švabaitė

Bendraujant su savo vaikais ir vaikaičiais, ne kartą kyla klausimas, ar jie paaugutų, jei reiktų, savo gyvybę už Lietuvą, ir ar jie dar įvertina sovietų okupacijos aukas, kankinimus, išežimus, partizanines kovas, kai anuomet jauni vyrai ir daug jaunų moterų, palikę savo tėvus, draugus, mokyklos suolą, išėjo į miškus, nežinodami ir nenujausdami, kad žūs nelygioje kovoje, kad jų lavonai bus išniekinti ir numesti miestų aikštėse, o likusieji gyvi bus kankinami kalėjimuose arba išvežti į tolimą Sibiro tremtį.

Asmeniškai pažinau Bronių Krivicką „miško poetą“, kaip teisingai jį pavadino *Draugo* šeštadieniniame prie- de Audronė Škudaitė. Apie jį čia trumpai ir papasakosiu, nes išsamiam jo asmenybės ir kūrybos aptarimui reiktų nemažai valandų. Vis daugiau ir daugiau ryškėja jo vieta Lietu- vos literatūroje ir istorijoje, apie jį jau rašomos studijos.

Sutinkame Krivicko *Raštų* didelę, 575 puslapių, knygą, išleistą Vilniuje 1999 metais, paruoštą literaturologo Virgi- niaus Gasilūno. Per daugelį metų jis surinko Krivicko kū- rinius, išsaugotus okupacijos metais, su dideliu rūpestingu- mu atvėrė juos Broniaus Krivicko gyvenimui ir kūrybai.

Bronius gyveno tame pačia- me bute, kaip ir aš, Vilniuje, Gedimino 1, vėlyvą Literatū- kavinės. Tai buvo maždaug 1943 m. rudenį ir 1944 m. pavasarį.

Su Broniumi bendravome gana artimai. Jis buvo nuoširdus, atviras, idomus savo išsi- lavinimu, mėgdavęs pasidalin- ti žiniomis ar perskaitytomis knygomis. Susirinkdavo tame bute kai kurie literatai, poezi- jos mylėtojai. Iš Šarnelės kar- tais atvykdavo Vytautas Ma- černis, atėdavo jau ankščiau tame patame bute gyvenusi poetė Pranutė Aukštikalnytė,

Eugenijus Matuzevičius, Ju- lius Kakarieka, vieną kartą atvykęs Henrikas Nagys, Vy- tautas Jonynas, Monika Bernatavičiūtė. Atėdavo Myko- laičio-Putino gimnaitė, mano bičiulė Hortensija Balčiūnaitė ir kiti, kurių šiandien jau ne- atsimeinu. Nuolatinis lankyto- jas buvo Broniaus geriausias draugas Mamertas Indriliū- nas, visada besišypsąs, papu- rusiais, vešliais plaukais, gero veido, apsiirngęs vis tuo pačiu, jau gerai apnešiotu, lyg ir išaugtu, švarkeliu... Idealis- tas, vienas gabiausių jaunų literatūros kritikų. Aš jį va- dindavau „literatūros sąžine“, nes buvo ypač reiklus kūrybai.

Kartais labai mažam būrely skaitydavom savo ir kitų kū- rinius, diskutuodavom, ir bū- davome gerokai pakenkami Mamerto „žnyplių“. Skaudžiai išgyvenome tada Lietuvos okupaciją. Daugumai to meto studentų grėsė priverstinė vo- kiečių Reicho darbo tarnyba, kurios visi vengė. Kai kurie, jau baigę studijas, išvyko į kaimus, kiti įsigijo dirbtinius darbo pažymėjimus, retai ro- dydavosi gatvėse. Universita- tas buvo uždarytas, tačiau kai kurios paskaitos vyko slapta, o vėliau medicinos fakultetui buvo leidžiama veikti.

Taip ir matau prieš save Bronių, visada susimąsčius, su knyga rankoj, labai susirū- pinusį tėvynės likimu. Girdžiu jo sodrų, melodingą balsą, kai už sienos garsiai deklamuoda- vo arba skaitydavo savo prozą. Ypač įstrigo jo nuolat su dide- liu įkvėpimu kartojamos ei- lutės:

„O Kalifornija, o tolima, tu amžinai žaliuojanti šalė!“

Paskutinį kartą su juo ir su Mamertu pabendravome, kai Bronius buvo pabroliu mu- dievių su mano vyru Jurgiu sutuoktuvėse 1944 m. gegužę. Vaisėsi tada ypač linksmai

nusiteikęs buvo Mamertas, ta- rytum ne prieš gera, nes die- nos buvo neramos, įtemptos, pilnos mums visiems nežino- mo likimo. Po to juodu abu su Krivicku išvyko į savo tėviš- kes negrįžtamai.

Gimė Bronius Krivickas di- delėje trijų seserų ir trijų bro- lių šeimoje, netoli Pasvalio. Mokėsi Biržų gimnazijoje, kur gana anksti išryškėjo jo lite- ratūriniai gabumai. Ten mo- kėsi Eug. Matuzevičius, Ma- mertas Indriliūnas, Paulius Dreivinis, L. Žitkevičius. Visi jie priklausė slaptai ateitinin- kų organizacijai, kuri buvo tuo metu uždrausta. Ten jie skai- tydavo savo kūrybą, dalyvau- davo ir Biržų gimnazijos lite- ratūriniuose būrelyje, spausdino savo kūrinius laikraščioje *Litera- tas*, taip pat ir moksleivių *Ateities spinduliuose, Ateityje*.

Baigęs Biržų gimnaziją, 1938 m. Bronius išvyko į Kau- no Vytauto Didžiojo un-tą stu- diuoti lietuvių kalbos ir lite- ratūros. Įsijungė į „Šatrijos“ studentų ateitininkų korpora- ciją, kuri laiką redagavo *Atei- tį*, vėliau *Studentų dienas*, bendradarbiavo *Darbininke, Naujojo Romuvojo, XX Am- žiujė*.

Lietuvai atgavus Vilnių, 1940 m. Bronius jau Vilniaus un-to Humanitarinių mokslų fakulteto Filologijos skyriuje. Čia vėl „Šatrija“, kurią tada globojo prof. Mykolaitis-Pu- tinas; studijavo ir rašė Bro- nius novelės, eilėraščius, daly- vaudavo literatūros vakaruose, Balio Sruogos seminare. Lituanisto diplomą jam buvo įteiktas 1944 m. balandžio 1 dieną. Diplominio darbo tema buvo „Jono Aleksandriškio- Aisčio idėjų pasaulis“. Prof. Mykolaitis tą jo darbą ypatingai vertino, buvo Broniui ža- deta profesoriaus vieta Vil- niaus un-te.

Artinantis sovietų antrajai okupacijai, Bronius, Mamer- tas ir kiti kolegos svarstė, ką toliau daryti. Jau tada Bro- nius pareiškė niekur iš Lietu- vos nesitrauksias. Reikia pasi- likti, kovoti, ginti tėvynę iki paskutiniųjų, kalbėjo jis. Abu su Mamertu nusprendė, jei reikės, eiti miškan... Prasidė- jus kovoms, Biržai ėjo iš ran- kų į rankas, dundėjo kanona- dos, Broniaus tėviškė buvo su- deginta, vokiečiai traukėsi. Bronius su kaimynais apka- suose klausėsi užsienio radijo, kai trys raudonarmiečiai juos užtikė, apkaltino špiunais ir jau rengėsi sušaudyti. Tačiau, lyg per stebuklą, atėmė tik laikrodžiui, pasišalinę.

Rugsėjo mėnesį prasidėjo nauji mokslo metai. Bronius pradėjo mokytojauti Biržų gimnazijoje, bet po keturių su- puse mėnesio, gavęs šaukimą prisistatyti Saugume, pasi- traukė į mišką. Ten jis – jau partizanas Trečiojo Lietuvos Laisvės armijoje, kuri buvo įsi- steigusi 1944 metų pavasarį Biržų, Vabalninko ir Pandelio apylinkėse.

Čia turiu priminti, kad Bro- niaus bičiulis Mamertas, maž- daug tuo pačiu metu pasitrau- kęs miškan, būdamas tik 25

metų, drauge su savo broliu žuvo, vos praėjus dviejiems mė- nesiams... O tą patį Mamerto žuvimo dieną, 1945 m. vasario 21, Bronius, net nenujausda- mas draugo žūties, sukūrė pirmąjį savo partizaninį eilė- raštį...

Broniaus šeimos likimas bu- vo labai skausmingas. Brolis Antanas užsimušė traktoriu- mi 1940 m., abu kiti broliai, Juozas ir Jonas, žuvo kaip partizanai, tėvas buvo suim- tas, po tardymų ir kankinimų jam pakriko nervai, mirė, mo- tina prisiglaudė pas dukterį Veroniką, sesuo Stasė buvo išvežta Sibiran, kita sesuo Ona klaidžiojo iš vieno namų į kitus su mažais vaikais, nes vyras jau buvo išvežtas, o stri- bai ieškojo ir jos.

Bronius įsikūrė bunkeryje – žemėje. Ten jau buvo su- sirinkęs nemažai knygų, skai- tė, dalinosi jomis ir su miško broliais, rašė eilėraščius, no- vėles prie spinkuslės, arba sė- dėdamas ant kelmo. Vertė Goethe, skaitydavo savo kū- rinius draugams; dainuodavo jie ir Broniaus sukurta dainas. Dažnai guodė jis savo ginklo brolius, ramino, savo idealiz- mu praskaidrindamas jų nuo- taiką. Bronius dažnai jautė savo tragišką likimą, kuris at- sispindėjo ir poezijoje. Eilė- raščiai buvo parašyti pieštu- ku, ryškiu braižu, taip, kad po daugelio metų nesunku buvo atpažinti jo rašyseną. Nema- žai kūrinių žuvo, nes partiza- ną Bronių Krivicką, slapvyr- džiū Vilnius-Gintaras, Saugu- mas žutūt stengėsi sugauti.

Už jo galvą buvo siuluoma 5,000 rublių. Slepūsieji jo raš- tus, kartais turėdavo juos su- naikinti. Tačiau dauguma išli- ko. Rankraščius slepdavo Bro- nius po žeme, kartais sude- davo į stiklainius, užkasdavo po kryžiumi, kapinėse, arba palikdavo pas artimus žmo- nes.

Kai kurių išlikusių partiza- nų pasakojimu, Bronius nėra ne kartą panaudojęs ginklo. Jis buvo ryšininkas, ruošė at- sišaukimus, redagavo partiza- nų leidinius *Aukštaičių kovą* ir *Laisvės kovą*, kur spausdin- davo ir savo kūrinius. Buvo taipgi Rytų Lietuvos srities štabo visuomeninės dalies vir- šininku.

1948 m. Suosto kunigas Bro- nių slapta sutuokė su buvusia jo mokinė, vėliau pradžios mo- kyklos mokytoja Maryte Žie- melyte. Juodu slapstėsi uošvi- joje ir pas artimus bičiulius, o kai Saugumas pradėjo inten- syviau sekti, pasitraukė į Bir- žų girią. Marija jau laukėsi kūdikio, slapstėsi, pakeitė net savo pavardę, buvo nuolatos sekama. Sulaukė ji berniuko, ir skaudaus likimo buvo lem- ta, kad ta kilni moteris, kuriai Krivickas paskyrė jautrius eilėraščius, skalbdama savo vaiko drabužėlius Apaščios upeje, paskendo...

Bronius žuvo 1952 m. rugsė- jo 21 d. Raguvos miške, išduo- tas partizano Jono Kimšto – slaptyvardžiu Žygūno – Žalgirio – Aukštaičio. Žuvo Bronius, su- laukęs 33 metų, septynerius jų pralaidęs pogrindyje.

Pirmieji Broniaus Krivicko kūriniai buvo paskelbti jau laisvėjancioje Lietuvoje 1989 m. *Sietyno* 5 numeryje, – rašo Virginijus Gasilūnas.

Nukelta | 2 psl.

Iševio įkurta mokslo įstaiga veikia

Nuosirdžiai dėkojame dr. h.c. Leonui Kriaučiūnui ir jo šeimai už šią nesavanaudišką, labai svarią bei neįkainojamą pagalbą Lietuvos veterinarijos akademijai ir Lietuvai. Linkime geros sveikatos, ilgų, prasmingų gyvenimo metų ir nuosirdaus bendradarbiavimo su Lietuvos žmonėmis.

V. Einoris, Žemės ūkio ministras, dr. doc. K. Lukauskas, Lietuvos valstybinės veterinarijos tarnybos direktorius, prof., habil. dr. V. Bižokas, Lietuvos veterinarijos akademijos rektorius.

Tokiais žodžiais Lietuvos valdžios bei mokslo atstovai 1996 m. rudenį Drauge dėkojo dr. Leonui Kriaučiūnui ir jo šeimai už pagalbą savo tėvynei. Ir labai keista, kad net Lietuvos akademinio pasaulio viršūnėse šiandien dar ne visi apie šią dovaną žino ir viešai skelbia, kad iševija Lietuvai nieko nedavė. Turbūt dar neužmiršome Vilniaus universiteto rektoriaus prof. dr. Rolando Pavilionio neįgiamą postringavimą apie iševius — „nepastatė jie nei mokyklų, nei ligoninių“ — ir kelių mūsų atsiliepimų, tuos postringavimus paneigiančių. Tarp jų buvo ir trumpų užuominų apie čia minimą Kriaučiūnų šeimos lėšomis, Lietuvos veterinarijos akademijos auklėtinio dr. Leono Kriaučiūno rūpestiu bei pastangomis, Kaune įrengtą smulkių gyvulių gydymo ir mokslo įstaigą. Tai lyg ir sudarė progą prisiminti, kas 1996 metais

birželio mėnesio 20 dieną Lietuvos veterinarijos akademijos rajone vyko. O diena buvo tarsi nepaprasta, išskirtinai iškilminga: buvo atidaryta didžiausia ir moderniausia Pabaltijje smulkių gyvulių gydymo įstaiga-ligoninė ir sudarytos sąlygos naudoti ją šios srities specialistų ruošimui bei tobulinimui. Taigi Lietuvoje išdygo pirmą tokios paskirties mokslo ir kartu gydymo klinika. Tad kas ir kodėl šiandien gali sakyti, kad iševija Lietuvai nieko nedavė, kai Kriaučiūnų šeimos dovanos liudininkai yra iškilmės dalyvavę Lietuvos vyriausybės bei Seimo atstovai, Veterinarijos akademijos rektorius ir visa vadovybė, Lietuvos ambasadoriai užsienyje, tarp jų Lietuvos atstovas Jungtinėms Tautoms, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės vadovai, žinomi politikai, žurnalistai, visuomenės atstovai, gausūs svečiai. Visų jų aktyvaizdoje Akademijos aktų salėje už nuopelnus Lietuvos veterinarijos mokslui ir aplamai Lietuvai dr. Leonui Kriaučiūnui buvo suteiktas Lietuvos veterinarijos akademijos garbės daktaro laipsnis ir buvo pagerbta iškilmės dalyvavusi Leono žmona Irena.

Tos dienos tikrai nepamiršiu. Atsiminimų skatinamas, nuolat stebiu dr. Leono Kriaučiūno kliniką aptarnaujančių profesionalų darbus, jos išpilditimo eigą, nes Lietuvoje ji visais atžvilgiais nauja, ir ypač materialinė padėti. Porą kartų ją lankiau ir džiaugiausi jos vystymosi pažanga. Artėjančių ketvirtų me-

tinų progą vėl panorau savo žinias atnaujinti. Irenos Kriaučiūnienės padedamas, susisiekiu su akademijos rektorium prof. h. dr. Vidmantu Bižoku ir su klinikos direktorium dr. Saulium Laurusevičium, kuris paprašytas sutiko apžvelgti šiandienę kliniką ir, kaip jis pats sako, „ne tik smulkių gyvulių gydymo, bet ir mokslo bei mokymo įstaigos“ padėti. Štai dr. Leono Kriaučiūno klinika Lietuvos veterinarijos akademijoje šiandien jos direktoriaus dr. Sauliaus Laurusevičiaus žodžiais.

Klinikoje yra infekcinių, vidaus neįkreciamų ligų, chirurgijos, akušerijos ginekologijos skyriai, kuriuose dirba 8 veterinarijos gydytojai. Įrengta klinikinių tyrimų laboratorija, veikia registratūra ir vaistinė. Čia dirba po vieną vet. gydytoją. Nemažai akademijos klinikinių katedrų pedagogų taip pat dirba praktinį darbą klinikoje ir taip padeda gydytojams bei studentams įsisavinti naujus diagnostikos, gydymo metodus bei operacijų atlikimo techniką. Kiek didesnė problema šiandien yra pagalbinių personalas — turime tik 2 vet. sanitarus. Visas kitas krūvis tenka budintiems studentams (kiekvienas studentas 2 kartus per pusmetį privalo būdėti klinikoje kaip vet. sanitaras).

Prieš 3 metus susikūrė Lietuvos smulkių gyvulių veterinarijos gydytojų draugija (Lithuanian small animal veterinary association) šiandien vienijanti 85 narius. Dr. L. Kriaučiūno klinika tapo sa-

votiška šios organizacijos būstinė. Klinikos adresu gaunama korespondencija iš pasaulinių smulkių gyvulių vet. gyd. organizacijų, vyksta draugijos tarybos posėdžiai, praktiniai seminarai, nuolat tobulinasi privatus vet. gydytojai.

Per 4 veiklos metus išsiplėtė klinikos materialinis pagrindas. Sumontuota ir paleista dr. L. Kriaučiūno nupirktą rentgeno aparatūrą, kuri šiuo metu puikiai veikia. Klinikinių tyrimų laboratorijai su akademijos parama nupirktas biocheminių kraujo tyrimų aparatas „Reflotron“, šlapimo analizatorius „Urilux“. Danijos Rotary klubas padovanojo kraujo ląstelių analizatorių labai palengvinusį mūsų laboratorijos gydytojos darbą. Sumanių specialistų padedami, Europoje naudojamoms dujoms pritaikėme amerikietiškus inhaliacines anestezijos aparatus, taip pat nupirkus dr. L. Kriaučiūno, ir dabar sėkmingai jais narkotizuojame savo mažuosius pacientus. Dr. H. Hammerstein iš Vokietijos klinikai padovanojęs lankstus endoskopas yra vienintelis tokio tipo aparatas Lietuvoje, naudojamas veterinarijos tikslams.

Į LVA dr. L. Kriaučiūno kliniką per parą vidutiniškai atgabenama 15-20 smulkių gyvulių ne tik iš Kauno, bet ir iš visos Lietuvos. Kitos veterinarijos gydyklos, neturėdamos pakankamai diagnostinės aparatūros ar specialistų, dažnai siunčia savo klientus konsultuoti į Kauną. Dėl šios priežasties klinikos gydytojai dažnai susiduria su ypač sunkiais ir sudėtingais klinikiniais atvejais, kai problemos sprendimui reikalingas aukštas profesinis pasiruošimas.

Deja, negalime labai džiaugtis klinikos finansine padėtimi. Kadangi esame akademijos padalinys, labai jautiame sunkią materialinę padėtį, kurioje atsidadė visos Lietuvos aukštosios mokyklos. Nors klinikoje gydymas yra mokamas, tų lėšų pakanka tik kasdieninėms reikmėms — vaistams, instrumentams, higienos poreikiams, senos aparatūros remontui ir t.t. Lietuvos ekonominė padėtis sunki, o tai pirmiausiai atspindi eilinių žmonių mokamume — atlyginimai nespėja vyti nuolat augančių benzino, elektros, šilumos, maisto kainų, ir žmogus vis sunkiau skiria pinigų gyvulių gydymui. Jau daugiau kaip metai mes ne-

Dr. Leonui Kriaučiūnui (kairėje) Kauno Veterinarijos akademijos rektorius prof. dr. Vidmantas Bižokas už nuopelnus Lietuvos veterinarijos mokslui įteikia akademijos Garbės daktaro laipsnį.

didiname gydymo įkainių, bijodami prarasti didelę dalį nepasiturinčių klientų. Tuo tarpu klinikai daug ko trūksta, o ypač — ultragarsinės diagnostikos aparato, be kurio tokio lygio klinikos darbas šiandien darosi tiesiog neįmanomas.

Taip, žinome, daug ko trūksta. Lietuva visgi nauja valstybė, o dar ir sunkmetį išgyvena. Tačiau dėkodamas dr. Sauliui Laurusevičiui už šias žinias ir ypač už darbą klinikoje, galiu pasidžiaugti, kad tarp jo vadovaujamos įstaigos bei tarp Lietuvos veterinarijos akademijos vadovybės ir iševijos susipratimo bei bendradarbiavimo tikrai netrūksta. Todėl, kaip matome, bendras pastangas suglaudus, iševio dr. Leono Kriaučiūno įkurta mokslo ir gydymo įstaiga Lietuvos veterinarijos akademijoje Kaune puikiai veikia.

Bronius Nainys

PARTIZANINĖS KOVOS POETAS

(Atkelta iš 2 psl.) O 1993 m. jau buvo išleistas 500 egzempliorių tiražu jo raštų pirmas tomelis: novelės, dramos, poetinė proza, poezija, feljetonai.

Naujausiam *Raštų* tome Virginijus Gasiliūnas surinko jau beveik viską, ką per ilgus ieškojimo metus buvo radęs. Tik niekur nebuvo rasta jo

pjesė „Pušis ant kalno“, taipgi ir romanas *Laiko griūtis*.

Raštų turinyje randame didelę dalį poezijos. Tai „Žiaurasis Dievas“, „Neužmirštuolei, žydinčiai nakti“ — skirtą savo žmonai, „Poilsio valandai“, satyras „Po Stalino saule“, vertimus, feljetonus, noveles.

1996 m. rugpjūtį Putiliškių kapinėse buvo pašventintas Broniui Krivickui paminklas. O 1998 m. lapkričio 18 d. Lietuvos Respublikos prezidento dekretu Broniaus Krivicko nuopelnai valstybei buvo įvertinti 2-ojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu, kuris buvo įteiktas vienintelei gyvai likusiai Broniaus seseriai Veronikai Mikelinskienei.

Broniaus Krivicko kūrybos išlikimo vertė yra labai raiški, ypač poezijoje, savo rezistentėmis, religinėmis ir patriotinėmis nuotakomis, taipgi ir asmeninio gyvenimo trapumu. Kaip simbolį partizaninės kovos, skaitome kūrinių „Žiaurasis Dievas“, kur lyg iššūkis prieš Jo galybę. Tačiau tose eilėse Bronius nekeikia Dievo, o nusilenkia Jam savo žmogiškumui ir žemiškumui, visa savo rezistencija.

„...ir rodos, žvaigždės ant kaktos liepsnoja savosios paslapties ugnim žiauria, — Aš Tau šią kantią degančią aukoju ir artinuos Tavim per ją...“ Stiprus religinis motyvas šiuose jo žodžiuose: *Už didžių tiesą aš šiandieną*

kaujuos, ir romanas *Laiko griūtis*. Ir ausiuos visados vardan šitos tiesos, ir paskutinį lašą karšto kraujo

Išlašinsiu dėl jos.

Kraujo, kancios ir tragiškos žūties temos atspindi nuostabiuose Krivicko sonetuose.

Broniaus Krivicko *Raštų* suktuvėse Vilniuje, Menininkų rūmuose, š.m. vasario 3 d. kalbėjo prof. Vytautas Kubilius apie Krivicko poeto ir kovotojo kelią, apie jo apsisprendimą tesėti pažadą, duotą dar nepriklausomos Lietuvos laikais — ginti tėvynę iki paskutiniosios. „Lietuva po 120 rusų okupacijos metų trumpam buvo atgavusi Nepriklausomybę ir vėl staiga ją prarado. Laisvės dešimtmetis išugdė kartą, kuriai tautinė valstybė buvo aukščiausia vertybė, dėl kurios verta paguldėti galvą. Ne prisitaikyti, ne išsilaikyti, o priešintis iki paskutiniųjų buvo šios kartos moralinis imperatyvas, — kalbėjo Vytautas Kubilius. — Galbūt tai ir jaunos tautos, turėjusios kitą galingą valstybę, išdidi laikysena — nevergauti svetimam. Partizanų kova jau buvo apnarpliota išdavysčių tinklu, kuris netrukus kris ir ant jo galvos. Bet tuo metu jo rašyti straipsniai stebina savo dvasine tvirtybe. Savo eilėraščių rinkiniu „Žiaurasis Dievas“ Krivickas iškilo kaip ryškiausias partizaninės kovos ir antisovietinio pogrindžio poetas“.

Po pasitarimo su Lietuvos valdžios atstovais dėl dr. Leono Kriaučiūno klinikos mokymo darbų finansavimo (1996.06.10). Iš kairės: Lietuvos Veterinarijos akademijos rektorius dr. Vidmantas Bižokas; PLB valdybos pirm. Bronius Nainys; Lietuvos švietimo ministras V. Domarkas; dr. Leonas Kriaučiūnas; eina Lietuvos ministro pirm. pareigas Mindaugas Stankevičius; Lietuvos ambasadorius Latvijoje dr. Rimantas Karūzija; Lietuvos Valstybinės veterinarijos akademijos rektorius dr. K. Lukauskas.

Dalis svečių, atsilankiusių į Dr. L. Kriaučiūno klinikos atidarymą.

Po dr. Leonui Kriaučiūnui Garbės doktorato suteikimo Kaune. Iš kairės: Irena Kriaučiūnienė, dr. L. Kriaučiūnas ir Lietuvos Veterinarijos akademijos prorektorius dr. Henrikas Žilinskas.

Ožkabaliuose, netoli Vilkaviškio, kur vyko Tautos atgimimo sąjūdo sodinimas, š.m. balandžio mėnesį dr. Leono Kriaučiūno atminimui pasodintas ąžuolukas. Iš kairės: dr. Saulius Laurusevičius, Dr. L. Kriaučiūno mažųjų gyvulių klinikos direktorius, ir dr. Vidmantas Bižokas.

Jubilatė dr. Antanė Kučinskaitė (sėdi) su grupele Vilniaus u-o Istorijos fakulteto studentų.

Nuotr. A. Vasiliauskiene

Gyva atmintis

Dr. Antanė Kučinskaitė, žinoma lietuvių kalbos puoselėtoja, lituanistė leksikografe, filologijos mokslų daktarė, LKMA Garbės narė 2000 m. balandžio 13 d. pažengė 85-erių metų slenkstį.

„Dievas davė penkis talentus ir Jūs nė vieno nepraleidote, nenumetėte, — džiaugėsi mons. Kazimieras Vasiliauskas savo kraštiečiai prieš penkerius metus, minint dr. A. Kučinskaitės 80 metų jubiliejų, — mokytoja gražiai dirbti, buvotė iškilminga ir ištikima sudėtingose situacijose. Mokytoja viską tiksliai pasverti, todėl atnešit Dievui visus talentus“.

Gimusi Magdalenos Vaitiekūnaitės ir Povilo Kučinskio ūkininkų šeimoje Plikių kaime Vabalninko valsčiuje, Vabalninko keturmetę pradžios mokyklą Antanytė (taip ją mažą vadino tėvai) baigė per trejus metus. Mokėsi Kupiškio progimnazijoje, o ją baigusi, 1929 m. įstojo į Kauno Moterų kultūros draugijos mergaičių mokytojų seminariją.

1933 m. Antanė įstojo į Švenčiausios Jėzaus Širdies vienuolių kongregaciją. 1940 m. per Žolinę davė amžinuosius vienuolės įžadus...

1933 m. baigusi mokytojų seminariją pradėjo mokytojauti. Dirbo Švenčiausios Jėzaus Širdies kongregacijai priklausiusiose įstaigose: tik ką įkurtame neturtingų šeimų vaikams vaikų darželyje Aleksote, kitus metus — pradžios mokykloje, esančioje Vilniaus gatvėje (Nr. 2) ir mergaičių gimnazijoje. Be to, lietuvių kalbą ir Lietuvos istoriją ji dėstė dvejų metų siuvinio ir kirpimo kursuose su teoriniais dalykais.

1936-1940 m. Antanė studijavo lituanistiką VDU Teologijos-filosofijos fakultete, Filosofijos skyriuje. A. Kučinskaitė su gilia pagarba prisimena universiteto profesorius vysk. Metislovą Reinį, Praną Dovydaitytį, Juozą Eretą, Zenoną Ivinskį, Antaną Maceiną ir kitus. Didžiausią dėkingumą jaučia prof. Juozui Ambrazevičiui-Brazaičiui. 1940 m. pavasarį ji buvo bebaigianti studentė — liko tik valstybiniai egzaminai ir nebaigtas rašyti diplominis darbas. Birželio 15 d. į Lietuvą įžengus sovietinei kariuomenei, Antanės diplominio darbo vadovas J. Ambrazevičius, išsikvietęs ją, ragino nedelsiant baigti rašyti darbą ir laikyti egzaminus. Buvo sudaryta Valstybinių egzaminų ekstra komisija. Išlaikius valstybinius egzaminus, diplominį darbą „Ivartuotinių būdvardžių vartojimas liaudies dainose“ Antanė

rašė labai skubėdama, net ir naktimis. Prof. J. Ambrazevičius slapstėsi, buvo pasiūlyęs iš savo buto, todėl labai sunku buvo pasinaudoti jo patarimais. Nors profesorius nebeturėjo sąlygų pažiūrėti A. Kučinskaitės parašyto diplominio darbo, vis dėlto įvertino jį teigiamai. Antanė Kučinskaitė gavo pažymėjimą, kuriuo jai pripažįstamos lietuvių filologijos specialisto teisės.

Netrukus sovietų valdžia kultūrą uždarė, todėl aukštojo mokslo diplomą A. Kučinskaitė buvo išspausdintas tik vokiečių okupacijos metais, VDU rektorius pareigą einant prof. S. Šalkauskiui.

A. Kučinskaitė teko mokytojauti Leipalingyje, mat, 1940 m. vasarą visos seserų vienuolių mokykla — auklėjimo įstaigos buvo suvalstybintos, ir ji buvo „įstremta“ į Leipalingį — čia steigiamose mokykloje ji buvo vienintelė, baigusi aukštąjį mokslo pedagogę. Lietuvą užėmus hitlerininkams, A. Kučinskaitė savo pageidavimu kėlėsi į Linkuvos vidurinę mokyklą, o 1943 m. vasarą pažįstami mokytojai ją pakvietė į Šiaulius.

Sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, Antanė nusprendė pasitraukti iš pedagoginio darbo. Buvo kelios priežastys, tačiau svarbiausia — nenoras dėti literatūrą pagal sovietų ideologiją.

Iki Naujųjų 1945-ųjų metų gyveno kaime pas tėvus, patirdama įvairių neramumų, baimės, o po Naujųjų metų Antanė nuvyko į Vilnį pas prof. J. Balčikonį, su kuriuo buvo susipažinusi, baigdama mokytojų seminariją ir net talkino, tikėdamasi, kad bus

priimta į didžiojo *Lietuvių kalbos žodyno* darbuotojų kolektivą. Profesorius J. Balčikonis atsiminė Antanę Kučinskaitę, kaip žodžių rinkėją, ir mieliai priėmė.

1945-1974 m. A. Kučinskaitė dirbo Lietuvių kalbos institute, žodynų sektoriuje. Ne kartą paklausiamas dėl ideologijos bei pažiūrų, Dievo Apvaizdos deka sugebėdavo itin sumaniai atsakyti... Tačiau iš sovietinės valdžios ji patyrė daug įvairių nemalonių, leidžiant II žodyno tomą. Mat šiame tome pagal abėcėlę skaitytoji buvo pateiktas žodis *Dievas* su pagarbą ir meilę išreiškiančiais vartojimo pavyzdžiais. Užkluvo ir *Dievo* vediniai, pvz., dievotas, dievo-baimingumas ir kt. Pagaliau ir kitų žodžių straipsniuose Glavlitas rado daug sovietų ideologiją neatitinkančių liaudies pasakymų...

Nors ir daug buvo priekaištų A. Kučinskaitėi ir kitiems Didžiojo žodyno darbuotojams, vis dėlto A. Kučinskaitė pirmoji iš Lietuvių kalbos instituto leksikografų 1959 m. kovo 31 d. apgynė disertaciją „Veiksmazodžių redagavimo principai didžiajame *Lietuvių kalbos žodyne*“.

Svarūs dr. A. Kučinskaitės nuopelnai terminologijos srityje: teisininkams ji padėjo sudaryti specialius terminų žodynus *Lietuvos TSR Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodekso projektus*, *Lietuvos TSR Civilinio ir Civilinio proceso kodeksų projektus*. Ypač daug pasidarbavo konsultuodama medikus, rengiančius spaudai *Medicinos terminų žodyną*. Už šiuos darbus ji yra gavusi padėkas. Konsul-

tavo ir kitų sričių mokslininkus. Tačiau žymios kalbininkės bendradarbiavimas religijos terminų srityje ir, apskritai, bendradarbiavimas su dvasininkais, leidžiant *Naujojo Testamento* naująjį leidimą, daug kam užkliuvo...

1974 m. priversta pasitraukti iš Lietuvos TSR MA Lietuvių kalbos instituto, A. Kučinskaitė redagavo mišiolus, katalikų kalendorius, žinytus, maldynus ir kitus religinius leidinius. Be to kartu su kitais kalbininkais redagavo *Mūsų kalbos žurnalą*, *Kalbos praktikos patarimus*. Už pastarąjį darbą Paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos tarybos prezidiumas jai pareiškė padėką.

1985 m. A. Kučinskaitė parašė knygą *Lietuvių kalbos etiketas*, kurios 1990 m. pasirodė antras pataisytas ir papildytas leidimas, o 1998 m. — trečiasis leidimas.

Nuo 1972 m. dr. A. Kučinskaitė dalyvavo per televiziją transliuotose „Kalbos valandėlės“ laidoje. Veliau šias valandėles kas antrą savaitę rengdavo kartu su Aldonu Pupkiu. Žymių kalbininkų parengtos valandėlės buvo transliuojamos ir radijo klausytojams. A. Kučinskaitė ir A. Pupkis vieni pirmųjų oro bangomis gryninę lietuvių kalbą. O ir dabar A. Kučinskaitės malonų, išraiškinių ir gyvybingą balsą neretai girdime per radiją.

Tyliai ir kruopščiai dirbusi, A. Kučinskaitė sovietmetėje galėjo plačiai išskleisti veiklos sparnus, Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Ji buvo prie Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) atkūrimo Lietuvoje lopiū. 1989 m., o 1990 m. atkūrus Akademiją, buvo išrinkta archyvarė. 1992 m. LKMA valdybą iš Romos perkėlus į Lietuvą, dr. A. Kučinskaitė buvo išrinkta moksline sekretore, o 1997 m. šioms pareigoms perinkta.

Mokslinė sekretorė dr. Antanė Kučinskaitė — LKMA gyvoji siela — daug prisidėjo organizuojant akademijos suvaizdumus, steigiant skyrius bei sekcijas, iš dalies dirbo ir redaktorės darbą. Žymūs ir moksliniai darbai: rašo straipsnius doros, tikėjimo, dvasingumo klausimais, dalyvauja įvairiuose seminaruose, konferencijose. Jos pranešimai ar kalbos, visada nuosirdžiai perleiktos, klausančiajam teikia ne tik idomių žinių, bet priverčia ir susimąstyti.

Garbingo 85-erių metų jubilėjaus proga profesorė (taip A. Kučinskaitė tituluojama iš didžiojo pagarbos) susilaukė dėmesio spaudoje. Apie jos gyvulius ir įvairius veiklos momentus rašyta laikraščiuose (*XXI amžius*, *Voruta*, *Valstietų laikraštis*), žurnale (*Žemės druska*), žinoma istorikė prof. Aldona Gaigalaitė parašė stambią monografiją *Mūsų karo mokytojai* (ji greitai turi pasirodyti spaudoje), plačios apimties straipsnį paskirdama Linkuvos vidurinėje mokykloje dirbusiai Antanei Kučinskaitėi.

Prieš jubiliejų ir po jubilėjaus radijo laidoje dažniau negu įprasta girdėjome raiškų dr. A. Kučinskaitės balsą, logiškai mintį, kaip visada preciziškai parinktus kalbos pavyzdžius.

Balandžio 15 d. LKMA iškilmingai pagerbė savo narę. Renginyje, kaip paprastai minint ir kitų Katalikų akademijos narių jubilėjus, pradėtas šv. Mišiomis šv. Kazimiero koplyčioje arkikatedroje, kurias aukėjo LKMA pirmininkas vysk. Jonas Boruta, S.J.

Ilgiausių metų garbingos sukakties proga

Šių metų gegužės 29 d. profesorius Leonardui Šimutiui suėjo aštuoniasdešimt metų. Tai gražus amžius žmogaus, savo gyvenimą pašventusio daugiausiai muziko profesijai.

Vyriausias žymaus Amerikos lietuvių žurnalisto, dailininko *Draugo* redaktoriaus, politiko ir visuomenės veikėjo Leonardo Šimučio (1892-1975) sūnus, Leonardas Juozapas gimė Brooklyn, NY, 1920 metais. Lietuvoje jis gyveno neilgai, tačiau vaikystės metus Kaune dar dabar prisimena, 1926-1927-ais ten lankė Lietuvių moterų kultūros draugijos mokyklą. Su tėvais grįžęs į JAV ir 1938-ais baigęs Marianopolio aukštesniąją mokyklą (Thompson, Conn.), studijas tęsė DePaul universitete Čikagoje.

Tautinę jaunąjį Šimučio dvasią brandino lietuviška namų aplinka bei šv. M. Marijos parapijos pradinės mokyklos, kurią lankė nuo 1927 iki 1934 metų, tradicijos. „Visi mokiniai buvo lietuviai ir mokytojos sesės kazimierietės dėstė Lietuvos istoriją, gramatiką ir tikybą lietuviškai. Mano draugai kalbėdavo lietuviškai su savo tėvais, bet mes angliškai kalbėdavome tarp savęs. Mišiose girdėjome lietuviškus pamokslus ir mes, mokiniai, per Mišias giedodavome lietuviškai“, — skaitome prarmėje knygos, skirtos jo tėvo raštams, (įspūdiams iš Lietuvoje įvykusio pirmo pasaulio lietuvių kongreso) pasarsinti.

Su profesoriumi besikalbėdami, neretai paliesdavome tautinės savimonės išlikimo amerikietiškos kultūros kontekste klausimus. Kaip žinia, vieni ir neišvengiamą kultūrinės integracijos atvejį žvelgia kaip į „katiną“, o kiti — kaip į „neribotą galimybių sritį“. Tačiau paties Šimučio muziko kelias (jo biografija panaši ir daugelio kitų tautybų muzikų, siekusių šiame krašte profesinio mokslo), manau, kultūrinės integracijos temai suteikia akivaizdžiai tikrovės aspektų.

Neužsidaryti tik lietuviškos parapijos muzikinio gyvenimo

Dr. Leonardas Šimutis, Jr.

rate, o tęsti studijas, siekti doktorato jaunąjį Šimutį skatino prof. Juozas Žilevičius, žymus išėmtojas ne tik kaip chorvedys, muzikos kritikas, bet ir kaip milžiniško lietuvių muzikinės kultūros istorijos archyvo įkūrėjas. 1949 m. DePaul universitete už disertaciją „Lithuanian Music and the Characteristics of the Lithuanian Folks Songs“ Leonardas Šimutis įgijo magistro mokslo laipsnį. Tai svarus darbas tiek akademinio požiūriu, tiek lietuviškos kultūros, kaip bene pirmas išsamus rašinys apie lietuvių muziką anglų kalba su gausia bibliografija.

Turbūt nesuklysim, pavadindami pirmąjį Leonardo Šimučio muzikinės veiklos dešimtmetį ištis lietuviškuoju periodu. Teisybė, iki 1951 metų DePaul universiteto dar gilio tinias kompozicijos, muzikologijos, vargonų srityse bei poroje aukštesniųjų mokyklų ir poroje airišku parapijų vadovavo berniukų ir vyrų chorams, tačiau jau minėtoji disertacija, vargonininko darbas lietuviškoje parapijoje (šv. Pranciškaus, Indiana Harbor, Ind., Aušros Vartų Čikagoje) o ypač vadovavimas Lietuvos Vytų cho-

ruo nuo 1941 iki 1951 metų bei tuo metu sukurtos muzikos kompozicijos visais atžvilgiais pasitarnavo lietuviškos kultūros išėmtojų stiprinimui.

Apie 1950 metus Amerikos žemyną pasiekia po antro Pasaulinio karo susitelkusi milžiniška, nauja — politinių Lietuvos emigrantų — banga. O Leonardo Šimučio gyvenime šis laikotarpis taip pat svarbus savais posūkiais. Jis gauna darbą DePaul ir Chicago State universitetuose kaip muzikos teorijos ir pedagogikos dėstytojas bei chorvedys. Ketvertą metų lygiagrečiai darbuojasi abiejose įstaigose, tačiau vėliau pasišvenčia Chicago State universitetui, be pedagoginio darbo čia ypač pasižymėdamas kaip puikus universiteto choro vadovas. 1968 metais Leonardui Šimutiui suteikiamas profesoriaus vardas, o nuo 1981 jam pavedamos universiteto muzikos fakulteto vedėjo pareigos.

Trumpoje apžvalgoje sunku aprašyti prof. Leonardą Šimutį kaip choro dirigento veiklą, kuri, vien tik Chicago State universitetą paėmus, tęsiasi 34 metus. Iš gausaus programų pluošto, spaudos iškarpų matyti, kad profesorius vedami chori koncertavo daugybėje prestižinių salių — DePaul universiteto, Orchestra Hall, Čikagos Operos namuose, Kimball Hall, Arie Crown auditorijoje, Museum of Science and Industry ir kitur. Jo diriguojama chorinė muziką transliavo radio bei WTTW televizijos stotis Čikagoje, o muzikos temomis parašyti straipsniai spausdinami *Chicago Schools Journal*, *Musical Leader*, *The Marian*, *Lietuvių dienose*, *Vytėje*, *Drauge*, *Lituanus*, *Teviškės žiburio*se.

Prieš daugelį metų profesorius apgynė disertaciją „James L. Mursell as Music Educator“ filosofijos daktaro laipsniui gauti. Šiandien, iš laiko perspektyvos nejučia kyla noras plačioje muziko Leonardo Šimučio veikloje įžūrėti kilniasias filosofo James I. Mursell tiesas apie ypatingą muzikos meno jėgą, nenusakomą būdu sugebančią sukurti ypatingą dvasios pasaulį, kuriame harmonija ir darna pajudys visa, kas jau yra, ir dar bus sukurta. Tad, mielas Profesoriau, garbingos sukakties proga linkime Jums daug sveikatos ir tolesnės sėkmės visuose Jūsų darbuose.

Loreta Venclauskienė

Prof. Anatolijus Nepokupnas (Ukraina) pasveikina dr. Antanę Kučinskaitę jos 85 m. sukakties proga. Nuotr. A. Vasiliauskiene

Didysis Vilniaus festivalis

Jau ketvirtą vasarą Lietuvos sostinės visuomenę ir svečius, tarp jų ir vidurvasaryje Vilniuje gausiau viešintus užsienio lietuvių, su traukia, sudomina Vilniaus festivalis, kurio programoje — pačių geriausių, populiariausių Lietuvos ir užsienio kompozitorių, muzikos atlikėjų pasirodymai. Festivalis prasidės birželio 4 ir tęsis iki liepos 4 dienos.

Sudarytą šiemetinio Vilniaus festivalio — 2000 programą spaudos konferencijoje žurnalistams pristatė ir aptarė šio festivalio vadovas, Lietuvos Filharmonijos generalinis direktorius Gintaras Kėvišas.

Vilniaus festivalį birželio 4 d. pradės garsiojo Milano La-Scala operos teatro orkestras, kuriam diriguos italas maestro Riccardo Muti. Didžiojoje Filharmonijos salėje skambės L. van Beethoven „Simfonija Nr. 7“, G. Puccini „Scherzo simfonico“, O. Respighi „Pinii di Roma“. Festivalio vadovas G. Kėvišas prasišaukia, kad La-Scala orkestras galbūt pateiks ir lietuvišką staigmeną.

Kaip vieną reikšmingiausių festivalio įvykių ar akcentų, G. Kėvišas paminėjo specialiai šiam festivaliui užsakytą žinomo lietuvių kompozitoriaus, valstybinės premijos laureato Broniaus Kutavičiaus naują operą „Lokys“. Birželio 25 d. ji bus pastatyta Vilniaus operos ir baletų teatre.

Šiai operai libretą pagal P. Merimee tokio pavadinimo novelę parašė Aušra Marija Šlukaite-Jurasienė, o režisūro emėsi Jonas Jurašas. Įdomi, neįprasta žada būti ir šios operos scenografija, nes ją sukurs talentingas ir savitas dailininkas, šių metų Valstybinės premijos laureatas Mindaugas Navakas. Tarp pagrindinių vaidmenų atlikėjų — neseniai JAV lietuvių telkiniuose koncertavęs Vladimiras Prudnikovas (bosas), Vytautas Juozapaitis (baritonas), Inesa Linaburgytė (mezzosoprana) ir kiti žinomi solistai.

Kompozitorius B. Kutavičius sakė, kad šios operos jis emėsi, Jurašams pasiūlius jau parašytą libretą. Kompozitorius į jį įvedęs kai kurių libretto autorės nepakankamai išryškintų P. Merimee novelės bruožų.

Beje, tai ne pirmoji lietuvių kompozitorių sukurta opera pagal minėtą novelę. Pagal

išeivijos poetės Vitalijos Bogutaitės libretą ją sukūrė ir 1966 m. Čikagoje pastatė kompozitorius D. Lapinskas. Kompozitorius B. Kutavičius nepa-neigė, kad jo „Lokys“ turės kitokią muzikinę išraišką. Juo labiau, kad jam, „Pagonių apeigų“ autoriui, būdingas savitas kūrybinis bruožas, tad, matyt, ir jo naujojoje operoje padvelks archaika dvasia. Tai galima spręsti jau iš to, kad i operos pagrindinių atlikėjų būrį pakviesta ir žinoma mūsų senovinių dainų atlikėja Veronika Povilionienė.

Vilniaus festivalyje nuskambės ir kitų talentingų Lietuvos kompozitorių bei atlikėjų kūriniai. Birželio 12 d. Liuteronų bažnyčioje Baroko muzikos orkestras atliks J. S. Bach ir lietuvių kompozitoriaus A. Martinaičio kūrinius, o birželio 9 d. Filharmonijos salėje skambės Rutos ir Zbignevo Ibelhauptų garsūs fortepioniniai duetas. Jo programoje — S. Rachmaninov „Simfoniniai šokiai“, O. Messiaen „Amen vizijos“.

Festivalio vadovas G. Kėvišas atkreipė dėmesį į Sauliaus Sondeckio vadovaujamą Lietuvos kamerinio orkestro bei Vilniaus savivaldybės kamerinio choro „Jauna muzika“ programą. Joje bus atlikta Pasauliniam J. S. Bach metams skirtos šio didžiojo kompozitoriaus „Mišios h. moll“. Greta mūsų solisto Algirdo Januto šį garsų J. S. Bach opusą atliks Vokietijos, Šveicarijos, Olandijos, Lenkijos solistai.

Be abejo, daug publikos sutrauks birželio 15 d. Vilniaus universiteto Didžiajame kieme Lietuvos Nacionalinio orkestro ir Kauno valstybinio choro atliekamos Leonard Bernstein „Mišios“. Diriguos Murry

Sidlin, o solo partiją atliks dvasininkas D. Webster — abu iš JAV. G. Kėvišo nuomone, šis kūrinys atvers visą Amerikos muzikos įvairovę — nuo bažnytinio giedojimo iki džiazo.

Birželio 8 d. Lietuvos Nacionalinis simfoninis orkestras, diriguojamas J. Domarko, pasirodys su vienu žymiausių JAV jaunųjų talentų — smuikininku Joshua Bell ir atliks J. Brams Koncertą smuikui ir orkestrui. J. Domarkas taip pat diriguos ir JAV kompozitoriaus J. Adams kūrinį „Harmonielehre“. Šis koncertas bus skirtas neseniai Vokietijos scenoje mirusio smuikininko Raimundo Katiliaus atminimui.

Vilniaus festivalio programą praturtins ir kiti žymūs užsienio kompozitoriai bei atlikėjai. Didelis įvykis — vieno žymiausių 20 a. pabaigos JAV ir pasaulio kompozitorių Phillip Glass atvykimas ir dalyvavimas festivalyje. Beje, vienas iš minimalizmo muzikos pradininkų Phillip Glass susijęs su Lietuva. Praėjusių metų pabaigoje dienraštyje Lietuvos aidas buvo paskelbtas pareiškimas — kaltinimas Lietuvos vyriausybei, kultūrininkams dėl apleistos, niokojamos skulptoriaus Viliaus Orvidos sodybos ir jo kūrinių. Po šiuo kaltinimu greta Jono Mekio, kitų garsių menininkų, tarp jų ir New York besilavinančių lietuvių, yra ir Phillip Glass parašas. Kartu su garsioju Kronos kvartetu liepos 1 d. Lietuvos kino teatro salėje jis grės pirmą kartą parašytą savo muziką tuo pat metu rodomam 1931 m. garsiajam filmui „Dracula“.

— Phillip Glass emėsi naujos krypties — rašyti muziką kadaise sukurtiems nebyliojo kino šedevrams. Muzikos filmui „Dracula“ premjera New York įvyko ne per seniausiais. Taigi, einame visiškai šviežiais šio talentingo kompozitoriaus pėdsakais, — sakė festivalio vadovas G. Kėvišas.

Į Vilniaus festivalį vel grįžta džiazas, kurį V. Kėvišas vertina kaip unikalią rimtosios muzikos sritį. Birželio 28 d. Filharmonijos salėje atvykę velgi iš Amerikos, iš New York, koncertuos JAV džiazo legendos — McCoy Tuner trio — Charnett Moffett (gitarą), Ai Foster (mušamieji).

Festivalyje skambės ir senoji muzika. Šį kartą ją atliks vienas iš žymiausių Didžiosios Britanijos senosios muzikos ansamblių „The King's Consort“ ir solistas — kontratenoras James Bowman.

Atvyks ir kamerinis orkestras „Maskvos virtuozai“ — su nuotaikinga muzika, kuri, G. Kėvišo nuomone, publikai suteiks malonią nuotaiką.

Liepos 4 d. festivalį Vilniaus Universiteto Didžiajame kieme užbaigs Londono „West End Musicals“ solistai. Kartu su Lietuvos Valstybiniu simfoniniu orkestru ir Kauno Valstybiniu choru jie atliks taip pat nuotaikingas, skambias ištraukas iš populiarių muziklų „Mano puikioji ledi“, „Miss Saigon“, „Sterlinglight Express“, „Les Miserables“.

G. Kėvišas pasakė, kad apie šį Vilniaus festivalį žino visa Europa. Mat šis kasmetinis festivalis priimtas į Europos festivalių asociaciją. Neseniai jos išleistame ir visame pasaulyje platiname 130 puslapių buklete „Festivals 2000“ nušviesta ir Vilniaus festivalio programa.

Muz. Darius Polikaitis.

Muz. Dalia Viskontienė.

Trečiojo koncerto belaukiant

Po sėkmingų gastrolių Čikagoje ir Toronte trys žymieji chorai: „Dainava“, „Volunge“ ir „Exultate“ šį sezoną užbaigs Clevelande, birželio 10 d., 5 val. p.p. Cleveland Institute of Music Kulas salėje.

Po chorų koncerto visi choristai, dirigentai ir svečiai renkasi į Radisson Hotel iškilmingam pokyliui su vakariene ir šokiais, kuriems gros iš Detroito pakvestas Rimo Kaspučio orkestras. Pokylio bilietis galima užsisakyti sekma-dieniais po lietuviškų pamaldų Dievo Motinos parapijos sveikinate pas Rita Klorienę, o kitomis dienomis, skambinant tel. (216) 531-6459.

Festivalio vadovas G. Kėvišas kviečia šioje dideleje vasaros muzikos šventėje dalyvauti ir tėvynėje besilankančius užsienio lietuvių. Galima pasinaudoti ir bilietų rezervavimu elektroniniu paštu. e-mail: info@filharmonija.lt. Tel. 22 22 90 fax: 622859.

Algimantas A. Naujokaitis

* Už ypatingus nuopelnus Lietuvos Respublikai ir Kaunui buvusiam politiniam kaliniui, vertėjui Eduardui Viskantai ir žymiam rezistentui, rašytojui bei publicistui Liudui Dambrauskui bus suteikti Kauno miesto garbės piliečių vardai, kurie oficialiai bus suteikti gegužės 20 d. Kauno rotušėje, minint Miesto dieną.

(Elta)

Muz. Rita Klorienė ir muz. Jonas Govedas.

Po koncerto „Genties giesmės“ Toronte — dalis choro ir dirigentai. Sėdi: „Volungės“ vadovė muz. Dalia Viskontienė, nuolatinis šio choro talkininkas, akompanavęs koncerte muz. Jonas Govedas; stovi iš dešinės: „Exultate“ choro vadovė muz. Rita Klorienė ir „Dainavos“ ansamblio vadovas muz. Darius Polikaitis.

Vacys Rociūnas

Šiemetinio Vilniaus festivalio vadovas Gintaras Kėvišas.

„Exultate“ choras ruošiasi „Genties giesmių“ koncertui š.m. birželio 10 d. Clevelande. Su choristais viena dirigentų — Toronte „Volungės“ vadovė muz. Dalia Viskontienė (sėdi III iš kairės).